

Mer om fri programvare

Å forstå fri programvare er ikke helt enkelt. Fri programvare-kulturen (eng: *Open source Community*) er for de fleste en totalt ukjent verden. Fri programvare handler ikke bare om programmering. Det handler like mye om frihet, kunnskapsdeling og samarbeid. Den underliggende filosofien kan benyttes også innenfor andre områder enn programvareutvikling.

I følge en større europeisk undersøkelse, «Economic impact of open source software on innovation and the competitiveness of the Information and Communication Technologies sector in the EU» (pdf-fil) , gjort av en rekke europeiske universiteter på oppdrag fra EU-kommisjonen, blir ca 70% av all fri programvare utviklet av privatpersoner, ikke av bedrifter (dvs. lønnede ansatte i en bedrift).

Det er ingen enkel oppgave å forklare hvorfor noen mennesker ønsker å bruke egen tid på å utvikle programvare, for så å dele dette med andre, eventuelt også utvikle sammen med andre. Hvem er dem? Hva er det som driver dem? Kan man stole på dem? Er det trygt og bruke den programvaren de utvikler? Hvem har ansvaret?

Hvordan kan det også ha seg at stadig flere selskaper også velger å utvikle programvare på samme måte? Kan man stole på *dem*?

Spørsmålene er mange. Jeg har brukt tid på å sette meg inn i dette, og fortsatt har jeg ikke svar på alle mine spørsmål. Men noe har jeg forstått, og under presenterer jeg det materiellet jeg selv har lest og som har gjort at jeg etterhvert har forstått såvel utviklingsmodellen, som forretningsmodellen (til de selskapene som ønsker å gjøre forretning innenfor fri programvare).

Begynn med å lese boken «Det generøse mennesket» av den danske forfatteren Tor Nørretranders. Boken finnes på norsk og kan bestilles f.eks. hos haugenbok.no. Den forsøker å gi en forklaring på hvorfor vi mennesker faktisk er grunnleggende

generøse. Vi er sosiale vesener som fra naturens side er skapt for å samarbeide og dele. Dele handler om å gi. Gi handler om glede. Gleden ved å gi, gleden ved å dele. Fra bokkliden.no har jeg hentet denne anmeldelsen av boka:

«Tor Nørretranders 'Det generøse mennesket' er kanskje den mest spesielle og beste boken jeg har lest på lenge. Med et fargerikt og sprudlende språk og illustrert med gode og finurlige eksempler, får Nørretrander fram et menneskesyn langt mer positivt enn det vi er vant til å få servert. Nørretrander bruker biologien som argumentasjon når han hevder at vi mennesker langt fra er så egoistiske, kortsiktige og kyniske som økonomer, politikere og media ofte vil ha oss til å være. Det økonomiske mennesket med sin rasjonalitet lever side om side med det generøse mennesket, vareøkonomien side om side med gaveøkonomien. Denne boken bør leses av alle. Ikke minst økonomer.»

Deretter kan du f.eks. lese mer om disse generøse mennskene som deler sin programkode med andre, de såkalte *hackerne*. Jeg har skrevet noe om dem her, hvor du også finner en lenke til Eric S. Raymonds dokument om How to become a hacker. Dokumentet er oversatt til norsk av Stian Skjævland og kan leses i sin helhet her.

Så kan du f.eks. lese følgende bøker:

1. Free Software, Free Society: Selected Essays of Richard M. Stallman.

Richard M. Stallman regnes å være opphavsmannen til the free software movement. Han hadde på begynnelsen av 80-tallet en idé om utvikle et komplett operativsystem, til fri bruk for alle som ønsket å benytte det. Han skrev et manifest, en invitasjon til andre om å bli med i prosjektet, og grunnla deretter GNU-prosjektet med den hensikt å utvikle dette operativsystemet, med en masse tilhørende applikasjoner. Han er også mannen bak en av de mest utbredte frie lisensene, GNU General Public License (ofte forkortet kun til GPL). Boka er en samling av artikler (essays) som er skrevet gjennom mange år. Papirkopier kan bestilles på GNU-prosjektets nettsted, hvor du også fritt kan laste den ned. En video, hvor du kan se og høre Richard Stallman fortelle om *the free software movement* kan sees på video.google.com. (Her kan det være på sin plass med en liten «advarelse»: Richard Stallman regnes av mange å være noe

kontroversiell. Han kan på mange virke vel bastant i sine meninger, og mange organisasjoner og enkeltpersoner har vanskeligheter med å forholde seg til ham. Men ikke døm mannen kun etter å ha lest/sett ovenstående, fortsett og les videre i neste anbefalte bok, så vil du se at miljøet selv har forsøkt å gjøre noe med akkurat dette.)

2.

The Cathedral & the Bazaar. Musings on Linux and Open Source by an Accidental Revolutionary, fra 2001 av Eric S. Raymond

Som nevnt i parantesen over, var det ikke alle som kom overens med den markerte personen Richard M. Stallman. Spesielt de etablerte bedriftene hadde problemer med både ham som person og noe av det han stod for. Skulle man få fri programvare ut i et større markedet, var det viktig at også de store IT-selskapene kunne bidra. Sammen med bl.a. Bruce Perens oppfant derfor Eric S. Raymond begrepet Open Source Software. De tok også initiativet til the Open Source Initiative. Nå hadde man plutselig fått en ny, og for mange bedre innpakning av det hele.

3.

Open Sources: Voices from the Open Source Revolution, 1999, en samling historier skrevet/fortalt av sentrale personer i fri programvare-miljøet.

4.

Selvfølgelig bør du også lese det som [Wikipedia har skrevet om fri programvare](#).

Det er også laget en DVD, «Revolution OS» som omhandler historien bak det hele, med intervjuer av mange av de sentrale aktørene i miljøet. DVD-en er

dessverre kun tilgjengelig i det amerikanske TV-formatet (NTSC) , men den er lagt ut i sin helhet på video.google.com.

Det er også de her i Norge som har studert fenomenet mer inngående. En av dem er Hilde Hølmebakk som ved Universitetet i Århus har skrevet hovedoppgaven «[Open Source Community ? Kreativitet, vitensdeling og samhold i systemutvikling](#)» (106 sider, pdf-format) .

Jeg nevnte innledningsvis at prinsippene rundt fri programvare også kan benyttes i andre sammenhenger. Her er en [artikkel på dansk som belyser akkurat det](#). Fri programvaremiljøene har i mange år brukt verktøy for deling av kunnskap, først og fremst programkode, men også for deling av tanker, idéer og dokumentasjon. Et mye benyttet verktøy for slikt samarbeid er wiki-er, en programvare som gjør at mange brukere kan legge inn informasjon et sentralt sted om ett eller flere temaer.

Det meste av wiki-programvare er fri programvare, og kan fritt lastes ned fra nettet. Den mest kjente wiki-programvaren er [MediaWiki](#), og det mest kjente nettstedet som benytter denne programvaren er det frie leksikonet [Wikipedia](#).

Det er spennende å se hvordan andre enn programvaremiljøene nå ser muligheter i å bruke wiki-er innenfor sine respektive fagområder. Fenomenet ved å samarbeide med utgangspunkt i en wiki er «døpt» til *Wikinomics*, og det er skrevet [en bok](#) om dette. Den anbefales!

Så var det forretningsdelen av dette. Jeg er ganske overbevist om at det er fullt mulig å drive sunn forretning med fri programvare. Andelen av funksjonsrike, brukervennlige og veldokumenterte fri programvareprodukter har økt noe voldsomt de siste årene. Noen ser forretningsmuligheter i å sette sammen utvalgte programpakker til en linuxdistrusjon. Et eksempel på dette er selskapet [Canonical Ltd](#) som lager linuxdistrubusjonen [Ubuntu](#). Eller selskapet [Digium](#), som står bak telefonsentralen [Asterisk](#) ([norsk Asterisk-side](#)).

Det finnes etterhvert en del gode oversikter over hva som finnes av fri programvare:

-

[Iterating](#)

- Skolelinux sin oversikt over programvare for grunn- og videregående skole.

I Norge har firma Freecode tatt initiativ til noe tilsvarende, og det er ventet at det nasjonale kompetansesenteret for fri programvare tar et initiativ innenfor området (ref. danskens «Softwarebørsen»). Freecode har forøvrig sagt seg villig til å la komp.senteret overta det videre ansvaret for deres katalog)

Så produktene er der, hvor er så leverandørene? Jeg er ganske sikker på en av de største hindringen for at mange virksomheter ikke tar i bruk løsninger basert på fri programvare er *mangelen på leverandører i markedet, i det norske markedet.*

Men det finnes noen, spesielt i Oslo-området. Linpro er den eldste av dem, etablert så tidlig som i 1995. Selskapet er idag nærmere 100 ansatte. En «lillebror» til Linpro er Freecode. Begge selskaper er konsulentselskaper som har som forretningsidé å tilby tjenester knyttet til fri programvare; rådgivning, installasjon, support, opplæring, vedlikehold og drift. Men de driver også noe programvareutvikling, hvor de bl.a. setter sammen forskjellige produkter til en løsning.

Linpros terminalserverløsning Multiframe er et eksempel på det, likeså Freecodes sikkerhetsløsning Heimdall Security Solution.

Flere produkter og løsninger fra Linpro, fra Freecode.

Men begge selskaper utvikler også helt nye løsninger, på oppdrag fra kunder som forstår verdien av å lisensiere produktet under en fri lisens. Et godt eksempel på dette er Varnish, et produkt utviklet av Linpro for VG Multimedia. (les denne artikkelen i FriProg-magasinet 1/07, pdf-fil). VG Multimedia, som driver et av Norges mest besøkte nettsteder, vg.no, hadde behov for økt respsontid (økt ytelse). De vurderte det kommersielle tilbudet (proprietære løsninger), men fant ingen som tilfredsstilte VGs ønsker og behov. De startet derfor, i samarbeid med Linpro og den kjente, danske fri programvareutvikleren Poul-Henning Kamp utviklingen av ett stykke programvare, og for å sikre videre utvikling og utbredelse, lisensierte de det hele under den frie lisens BSD. VG Multimedia har ingen interesse av å eie et stykke programvare. De driver innenfor media, ikke innenfor programvareutvikling.

(Å eie programvare er krevende. Et aktivt eierskap krever forvaltning; programvarene må vedlikeholdes, og normalt er det ofte også et behov for videre utvikling).

Hvorfor tenker ikke flere på samme måten? Dette har selvsagt med kompetanse å gjøre og det er å håpe at det nasjonale kompetansesenteret kan bidra til å øke kompetansen om hvordan man går fram for å gjøre noe åla det VG har gjort.

Et annet eksempel: Telefoniløsning basert på fri programvare

Buskerud fylkeskommune har sagt seg villig til å vurdere en ny telefoniløsning basert på fri programvare. Telefonsentralprogramvaren Asterisk har vært testet over flere år (se [artikkel om dette i FriProg-magasinet nr 1/07](#), pdf-fil). En henvendelse til våre IT-/telekomleverandører i regionen var ikke oppløftende. De installasjonen vi har gjort til nå, er utført av AE Tele (Agder Energi, tidl. Ella kommunikasjon). For å få lokale leverandører interessert, så kan det være en vei å gå via et kompetanse- og leverandørutviklingsprosjekt, hvor det gies støtte til kompetanseoppbygging og produktutvikling. Et forslag til et slikt prosjekt er lansert, [EUX2010](#) (EUX: Enterprise Unified eXchange). Norges forskningsråd støttet, gjennom VERDIKT-programmet, delprosjektet EUC2010SEC (analyse av sikkerheten). Prosjekteier er Linpro, mens det er ansatte ved Norsk Regnesentral som leder prosjektet. 6-7 mindre norske bedrifter er med.

Så, hvordan få flere leverandører i det norske markedet til å tilby løsninger basert på fri programvare?

Undertegnede er leder av KS sin faggruppe for åpne standarder og fri programvare. I et møte i september 2007 ble vi enige om at vi, sammen med det nasjoanle kompetansesenteret, skal invitere de store leverandørene av fagsystemer til offentlig sektor til et møte. Følgende skal taes opp:

-

Både KS og Regjeringen ønsker økt bruk av løsninger basert på åpne standarder og fri programvare. Hvilke planer har Deres selskap for å imøtekomme disse ønskene?

-

Ønsker dere å tilby deres løsninger på en fri programvareplattform?

-

Hva er eventuelt hindringene for at Dere ikke kan, eller ønsker, å tilby Deres løsninger på en fri programvareplattform?

Men bildet er såvisst ikke helsvart. Stadig flere ser forretningsmuligheten med fri programvare, både blant konsulent-/systemleverandørene og også maskinvareleverandørene («boks-pusherne», som f.eks. norske Multicom som nå lar sine kunder velge mellom MS Windows og Ubuntu når de skal kjøpe PC).

Det skal bli spennede å høre svarene. Resultatene vil jeg selvsagt skrive om her. Så «stay tuned»!